

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Kiadványok és kéziratok jogosulatlan felhasználása; az idézés és átvétel szabályai

Ügyszám: SZJSZT 9/2003

A rendőrség által feltett kérdések:

1. Kérem megállapítani, hogy a vizsgálatra küldött mű megjelenésével megsértette-e H. B. szerző jogutódjának szerzői jogait.
2. A kérdéses szövegrészletek megjelentetése a szabad felhasználásnak minősülő idézés illetve átvétele körébe tartozónak minősül-e?
3. A feljelentésben sérelmezett, H. B.-től még meg nem jelent kéziratának közlésével sérült-e a nyilvánosságra hozatal joga?
4. Szakértő egyéb észrevételeit közölje.

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1. Az 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 16. § (1) bekezdése értelmében a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű anyagi és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. A felhasználó a felhasználáshoz szükséges engedélyt a jogosulttal írásban megkötött felhasználási szerződéssel szerezheti meg. Az Szt. 17. § b) pontja szerint a mű többszörözése felhasználásnak minősül. Az Szt. 18. § (1) bekezdése szerint többszörözés a mű anyagi hordozón való közvetett vagy közvetlen rögzítése, bármilyen módon, így akár nyomdatechnikai úton is. Ha ez a többszörözés a jogosultnak a fentiek szerint adott engedélye nélkül történik, ez az Szt. 16. § (6) bekezdése szerint jogosulatlannak tekinthető. Az Szt. 7. § (1) bekezdése értelmében szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény (akár egy szerző műveinek gyűjteménye is), ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű. A gyűjtemény egészére nézve a szerzői jog a szerkesztőt illeti, ez azonban nem érinti a gyűjteménybe felvett egyes művek szerzőinek jogait [7. § (2) bekezdés]. E művek szerzőinek engedélye szükséges a gyűjteménybe való felvételhez és az ilyen módon történő többszörözéshez is. A fentiekből is kitűnően ez nem lehet csak egy elvi (esetleg csak szóbeli) hozzájárulás, hanem a szerzők és a felhasználó között írásban létrejött felhasználási szerződés alapozza meg a jogszerű felhasználást. Ezeket a felhasználási szerződéseket nem pótolja a gyűjteményes mű szerkesztőjének a saját szerkesztett művének eredetiségére vonatkozó nyilatkozata sem, mivel a védett műveket tartalmazó szerkesztett gyűjtemény származékos mű és ilyenként csak valamennyi, benne foglalt védett mű szerzőjének engedélyével többszörözhető jogszerűen. Fentiekből következően a jogosult engedélye nélküli többszörözéssel megsértették H. B. szerzői vagyoni jogait, ezen túlmenően pedig mivel a kiadvány 269-272. oldalán leközlötték H. B.-né dr. K. K. egyik tanulmányát is, így az engedély nélküli közlés az ő szerzői vagyoni jogát is sérti.

Ad 2. Az Szjt. 33. §-ában és azt követő §-okban meghatározott szabad felhasználási esetek a szerzőt megillető átfogó, kizárólagos vagyoni jogok (ld. Szjt. 18. §) alóli kivételeket jelentenek, és nem tekinthetők a törvény által garantált jogokhoz képest mellérendelt, azokkal egyenrangú esetköröknek. Ebből következik az Szjt. 33. § (2) és (3) bekezdésében rögzített, a szabad felhasználások általános feltételeit meghatározó szabályozás. Eszerint a szabad felhasználás nem lehet sérelmes a mű rendes felhasználására és nem károsíthatja a szerző jogos érdekeit.

A 34. § (2) bekezdésében valóban szerepel a nyilvánosságra hozott irodalmi mű részletének, vagy kisebb terjedelmű műnek átvétele tudományos ismeretterjesztés céljára, mint szabad felhasználási lehetőség. Az adott esetben azonban az átvétel olyan széleskörű és szerteágazó, hogy ezáltal feleslegessé teszi az eredeti, a jogosult által engedélyezett kiadvány beszerzését, sértve ezzel a mű rendes felhasználását és a jogosult jogos érdekeit is. A csak részleteket közlő szövegek azért nem sorolhatók a szabad felhasználás körébe, mert ezek a közlések terjedelmileg messze meghaladják az idézés indokolt kereteit. Így pl. a ... című tanulmányból nyolc és fél oldalt (117–124. oldal), a ... című tanulmányból három és fél oldalt (124–127. oldal), a ... című tanulmányból tizenkilenc oldalt (143 – 162. oldal), a ... című tanulmányból tizenöt és fél oldalt (204 – 220. oldal) közöl le, ami alapvetően ellentmond a jogszabálynak azzal az általános irányelvnek tekinthető rendelkezésével, amely szerint a szabad felhasználásra vonatkozó szabályok kiterjesztően nem értelmezhetők [Szjt. 33. § (3) bekezdés]. A fentiekből következően tudományos ismeretterjesztő műben sem lehet olyan terjedelemben idézni, hogy az pótolhassa a jogosított kiadványok beszerzését.

Ad 3. A kiadvány a 170–186. oldalon H. B. olyan írásait közli, amelyek a jogutód szerint nyilvánosságra még nem hozott, szerkesztetlen kézirat szövegnek minősülnek. A szerző személyhez fűződő jogai közé tartozik annak elhatározása, hogy műve nyilvánosságra hozható-e (Szjt. 10. §).

Amennyiben tehát nem a szerző halála után fellelt olyan kéziratról van szó, amelynél vélelmezhető, hogy azt a szerző nyilvánosságra hozatalra szánta [Szjt. 10. § (4) bekezdés], úgy a nyilvánosságra még nem hozott kéziratnak az Ú. Kiadó kiadványában történt leközlésével megsértették H. B. szerző személyhez fűződő jogait is.

Budapest, 2003. április 9.

Marácziné Dr. Mann Judit
a tanács elnöke

Dr. Lindner Gyula
a tanács előadó tagja

Dr. Koltay Krisztina
a tanács szavazó tagja